gemeente Zoetermeer

Aan
De gemeenteraad van Zoetermeer

Zaakid
2022-029961

Van
Het college/ Burgemeester Bezuijen

Datum
7 april 2022

Onderwerp
Raadsmemo Financiën noodopvang vluchtelingen Oekraïne

Bijlagen

Met het memo van deze week informeert het college de raad over de financiële gevolgen van de maatregelen noodopvang vluchtelingen uit Oekraïne.

Inleiding
Als gevolg van de oorlog in Oekraïne komen veel vluchtelingen naar Nederland. Het kabinet heeft de veiligheidsregio's de opdracht gegeven om te werken aan de opvang van Oekraïners en hierbij rekening te houden met een verblijfsduur van ten minste zes maanden. Iedere Veiligheidsregio kreeg een taakstelling voor de opvang van allereerst 1.000 vluchtelingen en snel daarna kwam daar nog eens de opdracht voor 1.000 vluchtelingen bij.
In de Veiligheidsregio Haaglanden hebben de gemeenten de taakstelling verdeeld op basis van het inwoneraantal. Voor Zoetermeer betekent dat, indicatief, dat er in totaal 224 vluchtelingen moeten worden opgevangen. De ene gemeente heeft wat meer gedaan, de andere nog wat minder, maar gezamenlijk hebben we onze doelstelling (vrijwel) gehaald.
Daarnaast zijn er ook vluchtelingen opgenomen in Zoetermeerse gastgezinnen zonder tussenkomst van de Veiligheidsregio. Deze worden niet meegerekend in de taakstelling van de Veiligheidsregio's. Deze vluchtelingen moeten uiteraard, net als de anderen, wel geregistreerd worden in de BRP. Zij maken ook gebruik van zorg- en onderwijsvoorzieningen voor de vluchtelingen en hebben ook recht op bijvoorbeeld leefgeld.

De opgave voor de noodopvang is een acute opgave die de gemeentelijke organisatie voor een grote uitdaging heeft gesteld en nog steeds stelt. Gevolg is dat er veel geïmproviseerd wordt en dat er onder grote tijdsdruk besluiten zijn genomen om te voorzien in noodopvang voor vluchtelingen. Via eerdere memo's
Raadsmemo 10 maart 2022
Raadsmemo 11 maart 2022
Raadsmemo 16 maart 2022
Raadsmemo 30 maart 2022
Raadsmemo 1 april 2022
bent u op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen rond de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Met voorliggend raadsmemo informeren wij u over uitgaven voor de noodopvang die nu reeds zijn gedaan en de kosten (en verplichtingen) die we in beeld hebben voor de komende periode. Zorg, onderwijs, dagbesteding en noodopvang loopt, hier wordt in een volgend memo nader op ingegaan. Tevens volgt een raadsvoorstel tot begrotingswijziging op korte termijn. De behandeling hiervan staat gepland voor de raad van 19 april aanstaande. We willen u vooruitlopend hierop informeren over de gemaakte onvermijdelijke kosten en verplichtingen die samenhangen met de opvang.

gemeente Zoetermeer

Noodwet
Het kabinet heeft een paar artikelen van de Wet verplaatsing bevolking (de 'noodwet') in werking gesteld. Het belangrijkste gevolg hiervan is dat de burgemeester verantwoordelijk is voor de opvang, registratie, verzorging en huisvesting van Oekraïense vluchtelingen; alsmede de voorbereidingen daarvoor.
De minister van Justitie en Veiligheid heeft de burgemeester in dit verband opdrachten gegeven.
Naast de morele verplichting en de oproep van het kabinet is met de recente invoering (01-04-2022) van het staatsnoodrecht het bestuursorgaan burgemeester nu ook wettelijk verplicht vluchtelingen op te vangen. De gevolgen van de noodwet zijn hieronder uiteengezet:

- De burgemeester is verantwoordelijk voor het zorgdragen voor opvangvoorzieningen die aan minimumeisen verbonden zijn (bijvoorbeeld de eisen voor brandveiligheid) en het uitkeren van verstrekkingen in de gemeentelijke opvang Oekraïners (GOO);
- Daarnaast is de burgemeester verantwoordelijk voor het uitkeren van verstrekkingen aan ontheemden die verblijven in de particuliere opvang (POO);
- In de GOO verstrekken gemeenten: onderdak, een maandelijkse financiële toelage ten behoeve van voedsel, kleding en andere persoonlijke uitgaven, recreatieve en educatieve activiteiten, een verzekering tegen de financiële gevolgen van wettelijke aansprakelijkheid en de eventuele betaling van buitengewone kosten;
- In de POO verstrekken gemeenten een maandelijkse financiële toelage ten behoeve van voedsel, kleding en andere persoonlijke uitgaven, een extra toelage ten behoeve van kosten die samenhangen met particuliere opvang, een verzekering tegen de financiële gevolgen van wettelijke aansprakelijkheid en de eventuele betaling van buitengewone kosten;
- Uitgangspunt is dat de gemeenten een reële financiële compensatie van het Rijk ontvangen voor de extra kosten als gevolg van de opvang (met name de toelagen), waarbij zo veel mogelijk wordt gewerkt met normbedragen. Daarnaast komt er een specifieke uitkering om de opvang te bekostigen en daarover verantwoording af te leggen. Deze regelingen hiervoor zijn nog in de maak.
- Het kabinet stelt Rijksvastgoed ter beschikking, dat de gemeenten kunnen huren voor de opvang. De huur kan worden betaald uit de specifieke uitkering;
- Waar nodig moeten gemeenten een tijdelijke onderwijsvoorziening opzetten voor onderwijs aan Oekraïense leerlingen (in het kader van nieuwkomersonderwijs);
- De burgemeester en het college (als het gaat om - extra - ondersteuning via reeds bestaande bevoegdheden van het college) zijn primair verantwoording over de uitvoering van de taken verschuldigd aan de gemeenteraad. In tweede instantie (als de taken niet (juist) worden uitgevoerd) kan de minister J&V ingrijpen met bindende aanwijzingen aan de gemeente.

De mogelijkheid of een verplichting voor de burgemeesters om het gebruik van panden te vorderen is er niet. Het kabinet ziet (nog) onvoldoende aanleiding voor een dergelijke verdergaande noodbevoegdheid, waarbij ook grondrechten in het geding zijn.
Uw raad wordt, als er meer informatie beschikbaar is, in een volgend memo in kennis gesteld van de praktische gevolgen hiervan.

Vergoedingen
Over de wijze van vergoeden door de rijksoverheid zijn afspraken gemaakt. Hiertoe is de Handreiking Gemeentelijke Opvang Oekraïners (GOO) opgesteld. Het kabinet hanteert bij de vergoedingen het uitgangspunt dat de voorzieningen en rechten voor de vluchtelingen zoveel mogelijk gelijkwaardig zijn aan de rechten en voorzieningen van personen die worden opgevangen via het reguliere asielproces.

Het kabinet heeft besloten te werken met een hybride financieringssystematiek. Het vertrekpunt van de financiering is: normkosten (een vast bedrag per gerealiseerde plek per dag) waar mogelijk, feitelijke kosten waar nodig. Het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft hiervoor een ministeriële regeling in afstemming met de VNG opgesteld. De normkosten worden gemonitord zodat duidelijk wordt of de voorziene vergoeding volstaat of naar boven moet worden bijgesteld. Concrete informatie over de hoogte van de vergoedingen van

het rijk is er echter helaas nog niet. Het is daarom nog onzeker of alle kosten vergoed worden. Onder de hoge tijdsdruk zijn opvangplekken voor vluchtelingen geregeld.

Kosten
De realisatie en exploitatie van opvang van Oekraïners brengen aanzienlijke kosten met zich mee voor gemeenten en veiligheidsregio's. De kosten bestaan onder andere uit de gemeentelijke voorbereidingskosten en begeleidingskosten, de kosten van huisvesting, het leefgeld en de kosten voor arbeidsbemiddeling (zie ook het vorige memo stand van zaken maatregelen noodopvang vluchtelingen uit de Oekraïne, 1 april).

In het onderstaande treft u een globaal beeld van de belangrijkste kostenposten.

Huisvesting	
Hotels 11 mrt – 15 april	€ 250.000
Bredewater huur inclusief voorzieningen voor 80 units vanaf 11 april (ca.160 pers) voor een periode van max. 18 maanden	€ 75.000 per maand
Vestia 20 appartementen	€143.000 (voor een periode van 5 maanden)
Huisvesting voorzieningen (o.a. Onderwijs)	€ 50.000
Ondersteuning	
Vluchtelingenwerk, Piëzo, inzet Binnenbaan	€ 125.000
Leefgeld	
300 personen 224 + 76 in gastgezinnen (vanaf april 2022)	€ 91.500 per maand
Ambtelijke kosten	
Triage kosten Veiligheidsregio	PM 11,2%
Inzet ambtenaren Zoetermeer	PM.

Kosten voor huisvesting
Begin maart zijn er bij drie hotels kamers met volpension geboekt voor de eerste opvang van vluchtelingen. Dit was de enige optie om op de korte termijn -een paar dagen- die het college was gegeven iets te vinden. Deze oplossing is kostbaar (gemiddeld wordt ca. € 80 per persoon betaald), maar gaf het college de tijd om betere en goedkopere oplossingen te zoeken. Twee van de drie hotels hebben midden maart aangegeven dat ze vanaf respectievelijk 8 en 15 april geen ruimte meer beschikbaar hebben voor de vluchtelingen. Op korte termijn was dus andere huisvesting noodzakelijk. Een aantal vluchtelingen is bij gastgezinnen ondergebracht. Maar dat lukt niet voor de totale opgave. De opvang bij gastgezinnen is in veel gevallen ook tijdelijk en niet geschikt voor de langere termijn.

Allereerst kwam er een aanbod van Vestia om 20 appartementen in Palenstein tijdelijk (tot september) te gebruiken. Vestia heeft voor de gemeente geregeld dat de appartementen ook volledig zijn ingericht en

geschikt voor bewoning. Vanaf 8 april 2022 zijn de eerste vier appartementen beschikbaar. De overige appartementen komen later deze maand beschikbaar. De kosten voor huur, gas/water/licht en voor de inrichting bedragen in totaal € 143.000, - voor de periode van vijf maanden.
Verschillende vastgoedeigenaren bieden nu ruimte in leegstaande panden aan maar in alle gevallen zijn die ruimtes niet direct voor wonen geschikt. Het gaat snel een paar maanden kosten om bijvoorbeeld lege kantoren om te bouwen tot woonruimte.

Bij het Bredewater 22 deed zich de kans voor passende huisvesting te bieden op hele korte termijn met volledige inrichting en adequate voorzieningen voor een langer verblijf (het betreft hier een voormalig kantoor dat verbouwd is, met het oogmerk om hier voor langere tijd arbeidsmigranten op te vangen).
In totaal zijn daar 80 units waar 2 personen per unit kunnen wonen. De grotere units zijn ook geschikt voor 2 volwassenen en kleine kinderen. Onder de vluchtelingen die nu in de hotels zitten, bevinden zich veel kleine kinderen. De kamers zijn voorzien van een slot, hebben meubilair, zijn licht en er is voldoende douche/wc/keukengelegenheid per afdeling. Ook zijn er wasmachines beschikbaar en een aantal fietsen. Er zijn voldoende ruimtes beschikbaar die we kunnen inzetten voor online les, activiteiten, inloopspreekuur Vluchtelingenwerk, taallessen van Piëzo etc. Buiten is ruimte voor een speelplaats. Er is ook een aanspreekpunt voor alle facilitaire zaken. Hiermee is op zeer korte termijn de huisvestingsvraag voor een aanzienlijk deel van de Oekraïners, die we als gemeente moeten opvangen, op een kwalitatief goede manier opgelost.
De huur inclusief alle voorzieningen bedraagt:

Huurperiode	**18 maanden**
Huurprijs per maand	€ 74.968,50
totaal	€ 1.349.433,00

Ook voor de huisvesting van voorzieningen voor onderwijs, dagbesteding worden kosten gemaakt (ca. €50.000).

Ondersteuning
Voor de begeleiding van de vluchtelingen is Vluchtelingenwerk ingeschakeld. Daarnaast worden vanuit verschillende lokale organisaties (o.a. Piëzo) activiteiten georganiseerd en is de Binnenbaan ingeschakeld om vluchtelingen te begeleiden naar betaald werk.
Kosten hiervoor die op dit moment in beeld zijn bedragen € 125.000, -. De inzet van de Binnenbaan kan worden ‘terugverdiend’. Immers als vluchtelingen betaald werk vinden is er geen leefgeld meer nodig.

Leefgeld
Het normbedrag voor het leefgeld is landelijk vastgesteld op € 260 per persoon, per maand. Dit geldt zowel voor volwassenen als voor kinderen. Voor verblijf bij gastgezin is er een toelage van € 215 per maand voor volwassenen en voor kinderen € 55 per maand.
Uitgaande van leefgeld voor naar schatting 300 personen (224 taakstelling + 76 particuliere opvang) komt dit neer op een maandelijkse kostenpost van € 91.500; per maand.

Ambtelijke kosten
Om een en ander te organiseren wordt een aanzienlijk beslag gelegd op de ambtelijke capaciteit. In de eerste paar weken heeft dit reeds € 40.000 gekost. Het ziet er naar uit dat ook de komende weken nog een aanzienlijke inzet nodig is. Op dit moment zijn er 147 vluchtelingen opgevangen. Er is veel werk aan het verplaatsen van mensen uit de hotels naar locaties van Vestia en Bredewater, het regelen van het leefgeld, registratie in de BRP, organiseren van voorzieningen etc.
Het gegeven dat voor Oekraïners andere regels gelden dan voor de reguliere vluchtelingen maakt dat er geheel nieuwe werkprocessen ingericht moeten worden.

gemeente Zoetermeer

Voorts ziet het er naar uit dat de invoering van het staatsnoodrecht per april jl. er nieuwe taakstellingen in de opvang van vluchtelingen op het college afkomt (hierover in de stand van zaken volgende week meer).

Begrotingswijziging
De bovenstaande kosten en verplichtingen zullen worden meegenomen in een begrotingswijzing die aan uw raad wordt voorgelegd. Bij behandeling van dit voorstel kan een nadere toelichting en uitleg worden gegeven.

Voor technische vragen kunt u zich wenden tot:
Naam : Désirée Kluyver
Telefoon : 079 346 8887
E-mailadres : D.G.Kluyver@zoetermeer.nl